Lietas arhīva Nr. A42-00195-24/8
ECLI:LV:ADRJRIT:2024:0130.A420140523.3.S

Administratīvā rajona tiesa
Rīgas tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 30.janvārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Dace Grabovska,
piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja juridiskās palīdzības sniedzējai zvērinātai advokātei Laumai Balodei un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pilnvarotajai pārstāvei /pers. B/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par publiski tiesisko attiecību – valsts vecuma pensijas pārrēķināšanai nepieciešamā apdrošināšanas stāža par darba periodu Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ laika periodā no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 11.decembrim – konstatēšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – aģentūra) ar iesniegumu, lūdzot piešķirt valsts vecuma pensiju (*lietas 28.lapa*).
Ar aģentūras Rīgas pilsētas Latgales nodaļas 2022.gada 28.marta lēmumu Nr.22/941026 (*lietas 30.-31.lapa*) pieteicējam piešķirta valsts vecuma pensija no 2021.gada 16.augusta (turpmāk – sākotnējais lēmums). Piešķirot valsts vecuma pensiju, pieteicēja apdrošināšanas stāžā netika ieskaitīts darbs Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/.
Izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu (*lietas 32.-34.lapa*), ar aģentūras 2022.gada 24.maija lēmumu Nr.22/1580701 (*lietas 8.-9.lapa*) (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

[2] Pieteicējs vērsies tiesā, lūdzot konstatēt, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžā ieskaitāms nodarbinātības periods Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ laika periodā no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 11.decembrim.
Par pieteicēja darbu Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ dokumenti arhīvā nav saglabājušies un to atrašanās vieta arhīvam nav zināma.
Pieteicēja nodarbinātību šajā iestādē var apliecināt tā laika kolēģi /pers. C/ un /pers. D/.

[3] Aģentūra rakstveida paskaidrojumos par pieteikumu norāda turpmāk minēto:
[3.1] Pieteicējs nav norādījis, kādu iemeslu dēļ viņš nevar uzrādīt darba grāmatiņu, kas ir galvenais dokuments darba attiecību pierādīšanai laikā līdz 1995.gada 31.decembrim, savukārt pieteikumam tiesai pieteicējs ir pievienojis Latvijas Nacionālā arhīva 2021.gada 17.novembra izziņu Nr.6.2.2./D-35/13595, kurā norādīts, ka arhīva glabāšanā nodotajos personālsastāva dokumentos nav ziņu par pieteicēja pieņemšanu darbā 1982.gadā un pieteicēja atbrīvošanu no darba 1988.gadā Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/.
Proti, Kultūras ministrijai pakļauto iestāžu darbinieku personas lietas ir nodotas arhīva glabāšanā, bet tajās nav informācijas par pieteicēja darba attiecībām. Tādējādi secināms, ka dokumenti par Kultūras ministrijai pakļauto iestāžu personālsastāvu nav iznīcināti vai nozaudēti, tie ir pieejami arhīvā, līdz ar to nav izpildījies Civilprocesa likuma 289.pantā noteiktais priekšnosacījums juridiskā fakta konstatēšanai.
[3.2] Aģentūra apliecību, kurā norādīts, ka pieteicējs ir bijis /amats/, vērtē kritiski, jo apliecībā nav norādīts darba tiesisko attiecību veids (darbs uz līguma pamata par samaksu, darbs uz brīvprātības pamata vai cits), pavēles datums un numurs par pieņemšanu vai atbrīvošanu no darba, kā arī nav skaidrs apliecības izdošanas un izmantošanas mērķis – tā tika izmantota kā caurlaide iekļūšanai ēkā vai kādam citam mērķim.
[3.3] Lietas izskatīšanas gaitā ir jānoskaidro Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ statuss un kādā statusā šajā padomē darbojās pieteicējs, kā tika dibinātas un izbeigtas darba tiesiskās attiecības, kādēļ šī informācija konkrēti par pieteicēju nav pieejama arhīvā nodotajos personālsastāva dokumentos, kā arī iesniegtās apliecības izdošanas pamats un izmantošanas mērķis.
[3.4] Lai liecinieki varētu sniegt liecības, lieciniekiem ir jāuzrāda dokumenti, kas apliecina viņu nodarbinātību Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ periodā no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 11.decembrim.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja iesniegto pieteikumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem, sniedzot papildu paskaidrojumus par veikto darbu, darba apstākļiem Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/.

[5] Aģentūras pilnvarotā pārstāve tiesas sēdē paskaidroja, ka pēc papildus iegūtajiem rakstveida pierādījumiem lietā un uzklausītajām liecinieku liecībām aģentūrai nav šaubu par pieteicēja nodarbinātību Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ laika periodā no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 1.decembrim. Savukārt pārējais strīdus periods līdz 1988.gada 11.decembrim nav atzīstams pieteicēja apdrošināšanas stāžā, pamatojoties uz pārsūdzētajā Lēmumā un sniegtajā rakstveida paskaidrojumā norādīto.

Motīvu daļa

[6] Lietā ir noskaidrojams, vai, pastāvot konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem, aģentūrai bija pienākums iekļaut pieteicēja apdrošināšanas stāžā strīdus periodu no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 11.decembrim.

[7] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 3.panta pirmo daļu tiesības uz valsts sociālās apdrošināšanas pensiju (turpmāk – valsts pensija) saskaņā ar šā likuma nosacījumiem ir Latvijas teritorijā dzīvojošām personām, kas bijušas pakļautas valsts obligātajai pensiju apdrošināšanai.

Kā uz to pamatoti Lēmumā atsaucas aģentūra, lai pierādītu apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim, kā tas ir pieteicēja gadījumā, personai ir jāiesniedz apdrošināšanas stāžu apliecinoši dokumenti.

Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 7.punktu un Ministru kabineta 2002.gada 23.aprīļa noteikumu Nr.165 „Apdrošināšanas periodu pierādīšanas, aprēķināšanas un uzskaites kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.165) 5.punktu apdrošināšanas stāžu apliecinoši dokumenti ir darba grāmatiņa, darba līgumu grāmatiņa, dokuments, kas apliecina apdrošināšanas iemaksu izdarīšanu, citi dokumenti, kas apliecina apdrošināšanas stāžu (arhīva izziņas u.c.). Savukārt atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 27.pantam, likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 26.[1]panta pirmajai daļai un 2016.gada 5.jūlija Ministru kabineta noteikumu Nr.427 „Noteikumi par valsts pensijas piešķiršanu, pārrēķināšanu un izmaksu, kā arī vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtību invaliditātes pensijas noteikšanai" 6.punktam personai, kura pieprasa piešķirt pensiju, ir jāiesniedz pensijas piešķiršanai nepieciešamie dokumenti.

Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punktu līdz 1990.gada 31.decembrim Latvijas pilsoņiem apdrošināšanas stāžu veido Latvijas teritorijā un bijušās PSRS teritorijā uzkrātie darba periodi un tam pielīdzinātie periodi.

Kā tas ir atzīts administratīvo tiesu judikatūrā, saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punktu un noteikumu Nr.165 2.punktu, lai personas apdrošināšanas stāžā ieskaitītu kādu periodu līdz 1991.gada 1.janvārim, jākonstatē vienīgi, ka viņa šai laikā ir strādājusi. Proti, likuma „Par pensijām" pārejas noteikumu 1.punkts paredz, ka apdrošināšanas stāžam ir pielīdzināti arī līdz 1990.gada 31.decembrim uzkrātie darba periodi. Par darbu minētās tiesību normas izpratnē ir uzskatāms personas darbs par samaksu (sk. *Senāta spriedumu lietā Nr.A42547308, SKA-578/2012*).

[8] No lietas materiāliem tiesa konstatē un secina turpmāko.

[8.1] Lietā nav strīda par pieteicēja nodarbinātību līdz 1982.gada 9.martam, kā arī par to, ka pieteicējs no 1988.gada 12.decembra strādājis Latvijas PSR /Nosaukums B/ kā štata darbinieks.

[8.2] Pieteicējs aģentūrai nav norādījis, kādu iemeslu dēļ viņš nevar uzrādīt darba grāmatiņu (kas ir galvenais dokuments darba attiecību pierādīšanai laikā līdz 1995.gada 31.decembrim). Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka darba grāmatiņu uzrādīt nevar, jo darba grāmatiņa viņam netika atdota atpakaļ 1990-ajos gados, kad pieteicējs uzsāka privāto biznesu, darba grāmatiņa palika pie uzņēmuma grāmatvedes.

[8.3] Pieteicējs pieteikumam ir pievienojis Latvijas Nacionālā arhīva 2021.gada 17.novembra izziņu Nr.6.2.2./D-35/13595, kurā norādīts, ka arhīva glabāšanā nodotajos personālsastāva dokumentos nav ziņu par pieteicēja pieņemšanu darbā 1982.gadā un pieteicēja atbrīvošanu no darba 1988.gadā Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/. Tas ir, Kultūras ministrijai pakļauto iestāžu darbinieku personas lietas ir nodotas arhīva glabāšanā, bet tajās nav informācijas par pieteicēja darba attiecībām.

[8.4] Tiesā 2024.gada 4.janvārī no liecinieka statusā pieaicinātās personas /pers. D/ saņemti tādi pierādījumi kā Kultūras mantojuma informācijas centra /amats//pers. E/ apliecinātas kopijas: 1) Latvijas PSR /Nosaukums A/ priekšsēdētāja parakstīta 1982.gada 13.marta pavēle Nr.14/1-05, kuras pirmajā paragrāfā norādīts, ka /pers. A/ tiek pieņemts darbā par /amats/, sākot no 1982.gada 10.marta, kā arī noteikta mēnesī izmaksājamā alga; 2) 1986.gada 23.decembra izziņa Nr.321/1-16, kas izdota /pers. A/ par to, ka viņš strādā /Nosaukums A/ par /amats/, izziņa paredzēta iesniegšanai /Nosaukums C/ fakultātes vakara un neklātienes nodaļā; 3) 1988.gada 2.augusta izziņa par ikgadējā atvaļinājuma piešķiršanu /amats/ /pers. A/ par laika periodu no 10.03.87.-09.03.88., 24 darba dienas un vienu dienu par darbu 7.maijā, sākot ar 1988.gada 8.augustu līdz 5.septembrim ieskaitot (*lietas 69.-81.lapa*).

[8.5] Tiesas sēdē tika uzklausīti liecinieki /pers. D/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. C/.

No liecinieka /pers. D/ darba grāmatiņas ierakstiem redzams, ka /pers. D/ bijis nodarbināts /Nosaukums A/ no 1982.gada 1.marta līdz 1988.gada 2.septembrim (*lietas 90.-94.lapa*).

No liecinieces /pers. G/ darba grāmatiņas ierakstiem redzams, ka /pers. G/ bija nodarbināta /Nosaukums A/ jau pirms 1975.gada 1.jūlija, kad pārcelta par /amats/, no 1976.gada 4.aprīļa līdz 1988.gada 1.decembrim /Nosaukums A/ bija /amats/, līdz atbrīvota no darba sakarā ar iestādes likvidāciju. 1988.gada 1.decembrī pieņemta darbā par /amats/ /Nosaukums D/ (*lietas 100.-102.lapa*).

No liecinieces /pers. F/ darba grāmatiņas ierakstiem redzams, ka /pers. F/ bija nodarbināta Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ no 1976.gada 21.aprīļa, līdz atbrīvota no darba sakarā ar iestādes likvidāciju 1988.gada 1.decembrī. Pēc tam pieņemta darbā /Nosaukums D/ ar 1988.gada 1.decembri (*lietas 104.-109.lapa*).

No /pers. C/ darba grāmatiņas ierakstiem un tiesas sēdē liecinātā izriet, ka 1988.gada 2.septembrī atbrīvota no darba sakarā ar iestādes likvidāciju, savukārt pēc divām dienām viņa pieņemta atpakaļ darbā Latvijas PSR /Nosaukums B/ (tas ir, Latvijas PSR /Nosaukums B/) kā štata darbiniece (*lietas 109A.lapa*).

[8.6] Vērtējot kopsakarā lietā esošos pierādījumus, tajā skaitā pieteicēja paskaidrojumus un tiesas sēdē uzklausīto liecinieku liecības, kā arī liecinieku uzrādītās un tiesai iesniegtās darba grāmatiņu kopijas, secināms, ka šie pierādījumi apliecina liecinieku nodarbinātību Latvijas PSR /Nosaukums B/, /Nosaukums A/ strīdus arī daļēji laika periodā, kad pieteicējs tur bijis nodarbināts. Kaut arī liecinieku liecības niansēs atšķirās, tajās norādītie faktiskie apstākļi pēc būtības sakrita, tāpēc neradās šaubas, ka liecinieki sniedza patiesu informāciju par viņiem zināmajiem apstākļiem, turklāt minētais izskaidrojams ar to, ka liecinieki liecināja par notikumiem, kas norisinājās pirms aptuveni 30-40 gadiem. Tiesa atzīst liecinieku liecības par ticamām.

Visi liecinieki pazina pieteicēju, spēja detalizēti pastāstīt par pieteicēja, katrs par saviem un citu liecinieku darba pienākumiem, kā arī sniedza skaidrojumu par to, kura no personām bija nodarbināta Latvijas PSR /Nosaukums B/ kā štata darbinieks, kura ministrijas pakļautības iestādē. Liecinieki spēja identificēt ne tikai pieteicēja darba vietu, tās adresi un kabinetu, bet arī personas, ar kurām pieteicējs strādāja vienā kabinetā, to apliecināja kā /pers. D/, tā /pers. C/. Visi liecinieki sniedza līdzīgu informāciju, kad un kur tika izmaksātas algas. Tāpat liecinieki sniedza informāciju par amata apliecībām, konkrēti, /pers. D/, /pers. G/ un /pers. F/ liecināja, ka viņu apliecībām bija būtiska nozīme, jo tā deva iespēju iekļūt īpašumā, apsekot kultūras pieminekļus, jo visi liecinieki darbojās /Nosaukums E/ pārvaldē. Savukārt /pers. C/, kas bija pieteicēja tiešā vadītāja, liecināja identisku informāciju pieteicēja paskaidrotajam, ka darba apliecībai nebija īpašas nozīmes, pielietojuma, to vairāk izmantoja, kad bija iespēja apmeklēt kultūras pasākumus, pieteicējs un /pers. C/ darbojās /Nosaukums A/.

[8.7] Būtiska nozīme ir liecinieku liecībām saistībā ar /Nosaukums A/ reorganizāciju, likvidāciju.

Visi liecinieki liecināja un pieteicējs paskaidroja, ka 1988.gada nogalē notika /Nosaukums A/ reorganizācijas process, kad /pers. D/ veidoja /Nosaukums D/ pēc Latvijas PSR Kultūras ministra saskaņojuma, ņemot vērā apstākli, ka ministrijas un padomes funkcijas vairākos jautājumos pārklājās.

No lietā esošajiem pierādījumiem (liecinieku /pers. G/ un /pers. F/ darba grāmatiņām) redzams, ka darba attiecības beigušās ar /Nosaukums A/ reorganizāciju, likvidāciju 1988.gada 1.decembrī. Savukārt liecinieka /pers. D/ darba grāmatiņas ieraksts un liecība liecina, ka viņa darba attiecības ar Latvijas PSR /Nosaukums B/ pārtrauktas jau 1988.gada 2.septembrī, jo tieši viņš veica reorganizācijas procesu, kas noslēdzās ar /Nosaukums D/ izveidi. Līdzīgi arī /pers. C/ atbrīvota no darba jau 1988.gada 2.septembrī, turklāt tāpat kā /pers. D/ pēc divām dienām pieņemta darbā Latvijas PSR

/Nosaukums B/ (tas ir, Latvijas PSR /Nosaukums B/) kā štata darbiniece.

[8.8] Izvērtējot lietā esošos dokumentus kopsakarā ar lietā esošajiem citiem pierādījumiem, kā arī sprieduma [8.1]-[8.7] punktā konstatētos apstākļus to kopsakarā, tiesai nerodas šaubas par pieteicēja nodarbinātību /Nosaukums A/ laika periodā no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 1.decembrim. Līdz ar to aģentūrai ir pienākums iekļaut pieteicēja apdrošināšanas stāžā strīdus periodu no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 1.decembrim.

[9] Tā kā apdrošināšanas periodu var veidot tikai pieteicēja nodarbinātības periodi /Nosaukums A/, tad ir jāpierāda pieteicēja nodarbinātība /Nosaukums A/ konkrētajā laika periodā, tas ir, no 1988.gada 2.decembra līdz 1988.gada 11.decembrim (ieskaitot).

Lietās esošie pierādījumi (liecinieku liecības un pieteicēja paskaidrojumi) nepārprotami liecina par to, ka Latvijas PSR Kultūras ministrijas veikto darbību rezultātā notika /Nosaukums A/ reorganizācija, likvidācija. Turklāt minētais apstāklis skāra kā pieteicēja, tā lietā uzklausīto liecinieku darba attiecības. Ieraksti liecinieku darba grāmatiņās liecina par to, ka pēc 1988.gada 1.decembra neviens no lieciniekiem darba attiecības /Nosaukums A/ neturpināja, tieši pretēji, darba attiecības tika izbeigtas (/pers. G/ un /pers. F/) jau ar 1988.gada 1.decembri, pamatojoties uz 1988.gada 30.novembra pavēli Nr.85/1-05. Abām lieciniecēm darba grāmatiņās norādīts viens atbrīvošanas no darba pavēles datums un numurs.

Savukārt liecinieki /pers. D/ un /pers. C/ turpināja darbu Latvijas PSR /Nosaukums B/ (tajā brīdī Latvijas PSR /Nosaukums B/) 1988.gada 5.septembrī, pēc atbrīvošanas 2.septembrī.

Vienlaicīgi pats pieteicējs paskaidroja un četri lieciniekiliecināja, ka pieteicējs darbu turpināja Latvijas PSR /Nosaukums B/ kā štata darbinieks, jo /Nosaukums A/ bija ministrijas pakļautības iestāde. Tāpat pieteicējs skaidroja, ka viņam darba stāžā nav bijuši pārtraukumi, periodi, kad nav strādājis. Minēto precīzi neatcerējās liecinieki.

Tātad laikā, no 1988.gada 2.decembra līdz 11.decembrim, kad pieteicējs, iespējams, atradās darba attiecībās ar Latvijas PSR Kultūras ministrijas pakļautībā esošo /Nosaukums A/, neviens no liecinieku darba grāmatiņās esošajiem ierakstiem neliecina, ka /Nosaukums A/ turpināja darbu pēc 1988.gada 1.decembra. Turklāt no ierakstiem liecinieku darba grāmatiņās redzams, ka darba stāžā ir bijuši pārtraukumi, piemēram, /pers. D/ un /pers. C/ – divas dienas.

Līdz ar to pieteicēja nodarbinātību /Nosaukums A/ par laika periodu no 1988.gada 2.decembra līdz 1988.gada 11.decembrim nav iespējams konstatēt pierādījumu trūkuma dēļ.

Tādējādi secināms, ka nav iestājies noteiktais priekšnosacījums juridiskā fakta konstatēšanai par pieteicēja nodarbinātību /Nosaukums A/ par laika periodu no 1988.gada 2.decembra līdz 1988.gada 11.decembrim.

[10] Administratīvā procesa likuma 126.panta trešā daļa noteic, ka valsts nodeva netiek atlīdzināta, ja pieteikuma priekšmets bija konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanas, nepastāvēšanas vai to satura konstatācija.

Kaut arī pieteicēja pieteikums daļā tiek apmierināts, tiesa norāda, ka valsts nodevu šajā gadījumā neatmaksā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta trešo daļu, 256. un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt daļā /pers. A/ pieteikumu par publiski tiesisko attiecību – valsts vecuma pensijas pārrēķināšanai nepieciešamā apdrošināšanas stāža par darba periodu Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ laika periodā no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 1.decembrim – konstatēšanu.

Konstatēt faktu, ka /pers. A/ apdrošināšanas stāžā ieskaitāms darba periods Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ no 1982.gada 10.marta līdz 1988.gada 1.decembrim (ieskaitot).

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu par publiski tiesisko attiecību – valsts vecuma pensijas pārrēķināšanai nepieciešamā apdrošināšanas stāža par darba periodu Latvijas PSR Kultūras ministrijas /Nosaukums A/ konstatēšanu pārējā daļā, tas ir, par laika periodu no 1988.gada 2.decembra līdz 1988.gada 11.decembrim.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Grabovska